Gazeta Krakowska.

Wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w Drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

№ 21.

Kwartalnie kosztuje złr. 4 Konw. Mon. miesięcznie złotych sześć.

CZWARTEK 27 Stycznia 1848 roku.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzien godzina	Bar. do 0° R. w miar. paryz.	Stop. ciepła podł. Reau.	Psychometr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i rozne uwagi.
25 6	27 7. 43	–8, 2	0 96	PPn. Wschodni slaby	Pochmurno	W nocy Snieg.
2	7, 37	–10, 8	0 75	Wschodni ,,	,,	
10	8 95	16, 8	0 41	Wschodni ,,	,,	

Nro 212 Praes.

Kundmachung.

in Betreff der Errichtung einer Censur-Oberdirection in Wien und eines Obersten Censur-Collegiums.

Seine k. k. Majästät haben in Beziehung auf die Censur der Bücher, Handschriften und sonstigen Gegenstände der Presse die Errichtung einer Censur-Oberdirection in Wien und eines Obersten Censur-Collegiums unter den nachstehenden wesentlichen Bestimmungen anzuordnen geruht:

1) Die Censur-Oberdirection, mit welcher das Wiener Bücher-Revisionsamt vereinigt wird, bildet in Censursachen, und zwar auch für jene Gegenstände, deren Erledigung den Wirkungskreis der Provinzial-Censurbehörden übersteigt, die erste Instanz, ohne jedoch aus dem Verhältniße der gegenseitigen Coordinirung mit den in den Provinzen bestehenden Censur- und Revisionsbehörden zu treten.

2) Gegen die Beschlüße der die erste Instanz bildenden Censurbehörden über die Druckzulässigkeit eines Werkes steht dem Verfasser das Recht der Berufung an das Oberste Censur-Collegium zu, welches unter dem Vorsitze und der Leitung des Präsidenten der obersten Polizei- und Censurhofstelle aus Mitgliedern dieser Hofstelle, dann der geheimen Haus-, Hof und Staatskanzlei, der vereinigten Hofkanzlei und der Obersten Justiz-Stelle zusammengesetzt ist.

3) Zum Behufe des Rekurses, oder auch um sein Manuscript durch eine geeignete Abänderung censurgemäß einrichten und neuerdings in die Censurverhandlung leiten zu können, sind dem Verfasser auf sein Ansuchen die Gründe, aus welchen die Druckbewilligung versagt, und die wesentlicheren Stellen, wegen welcher das Manuscript für unzulässig zum Drucke erkannt worden ist, bekannt zu geben.

4) Die Berufung an das Oberste Censur-Collegium wird jedoch nicht zugestanden:

a) wo es sich nur um Aufsätze handelt, welche für Zeitschriften, Tag- und Flugblätter von nicht rein wissenschaftlichem Inhalte bestimmt sind;

Nro 212 Praesid.

OBWIESZCZENIE.

tyczące się Urządzenia Naczelnéj Dyrekcyi Cenzury w Wiedniu i Najwyższego Kollegium Cenzurnego.

Jego Cesarsko-Królewska Mość raczył względnie Cenzury Książek, Rękopismów i wszelkich innych tego rodzaju przedmiotów Drukarstwa, — Naczelną Dyrekcyą Cenzurną w Wiedniu i Najwyższe Kollegium Cenzurne, z poniżéj następującemi właściwemi Przepisami ustanowić:

1) Główna Dyrekcya Cenzurna, z którą Urząd Rewizyjny Książkowy Wiedeński połączonym zostaje, w sprawach cenzuralnych a mianowicie zarazem względnie tych przedmiotów, których załatwienie przechodzi zakres władzy prowincyonalnéj Cenzury, stanowić ma pierwszą Instancyą, — niewychodząc atoli ze stosunków obustronnego współdziałania z istniejącemi Urzędami Cenzuralnemi i Rewizyjnemi na prowincyach.

2) Przeciw decyzyom Władz Cenzurnych stanowiących pierwszą Instancyą względem dopuszczalności drukowania dzieła, — służy Autorowi prawo odwołania się do Najwyżsszgo Kollegium Cenzurnego, które pod prezydencyą i kierunkiem Prezasa Najwyższéj Policyjnéj i Cenzurnéj Władzy Nadwornéj, z członków téjże Władzy Nadwornéj, tudzież Tajnéj Nadwornéj Kancellaryi Państwa, połączonéj Kancellaryi Nadwornéj i Najwyższego Sądu, -- składać się będzie.

3) Dla dogodności Rekursu, lub téż, ażeby Autor, przez uczynienie właściwéj zmiany, odnośnie do zasad cenzurnych, mógł rękopism swój sprostować, i na nowo do postępowania cenzuralnego przedstawić, mają być temuż na jego żądanie, udzielone powody, dla których pozwolenie druku odmówione zostało, i znaczniejsze miejsca dla których rękopism, uznanym został za niemogący być drukowanym wyszczególnione.

4) Odwołanie się atoli do Najwyższego Kollegium cenzurnego, w następujących przypadkach dozwolone nie będzie:

a) gdzie idzie tylko o artykuły, które do pism czasowych, dziennych i ulotnych, niebędących czysto-naukowéj treści, są przeznaczone;

b) wenn wegen einzelner Hinweglassungen und Aenderungen des Ausdruckes Beschwerde erhoben werden will; endlich

c) wenn überhaupt keine wichtige Rücksicht für die Veröffentlichung des censurirten Gegenstandes durch den Druck geltend gemacht werden kann.

5) Die Frist zur Ergreifung des Rekurses, welcher von nun an nicht mehr an die politische Hofstelle, sondern an das Oberste Censur-Collegium Statt zu finden hat, verläuft in vierzehn Tagen nach der an den Exhibenten geschehenen Zurückstellung des Censurgegenstandes, oder, falls die Bekanntgebung der Beweggründe nachgesucht worden ist, vom Tage der Zustellung des hierüber erfolgten Bescheides.

6) In allem Uebrigen bleibt es bei den bisherigen gesetzlichen Bestimmungen, und bei der, dem Präsidium der k. k. Polizei- und Censurhofstelle übertragenen obersten Leitung des gesammten Censurwesens.

Die vorstehenden Allerhöchsten Anordnungen werden in Folge des an das Präsidium der k. k. v. Censur-Hofstelle herabgelangten Allerhöchsten Befehls vom 27. Dezember 1847 mit dem Beisatze zur allgemeinen Kenntniß gebracht, daß ihre Wirksamkeit mit dem 1ten Februar d. J. beginnen werde.

Krakau 20 Januar 1848.

Der k. k. Hofkommissär
Moritz Graf Deym.

b) gdzie tylko o pojedyncze wykréślenia i zmiany wyrażenia się Autora, tenże skargę zanosić chce; — naostatek

c) gdy mianowicie żaden ważny wzgląd za ogłoszeniem cenzurowanego przedmiotu nie przemawia.

5) Termin do założenia Rekursu, który już odtąd nie do Władzy Nadwornéj Politycznéj, lecz do Najwyższego Kollegium Cenzurnego uczyniony być może, — upływa z 14 dniami po zaszłym zwrocie cenzuralnego przedmiotu Exhibentowi; albo na przypadek żądanego przez tegoż udzielenia sobie powodów, — licząc od dnia doręczenia mu nastąpionéj w téj mierze decyzyi.

6) We wszystkich innych prypadkach, utrzymują się dotychczasowe prawne przepisy, i najwyższy kierunek całego postępowania cenzuralnego, przy Prezydium Ces. Król. Policyjnéj i Cenzurnéj Nadwornéj Władzy pozostaje.

Niniejsze Najwyższe Rozporządzenia, w skutek nadesłanego Najwyższego Rozkazu z dnia 27 Grudnia 1847 do Praesidium Cesarsko-Królewskiej Najwyzszéj Władzy Cenzurnéj podają się do powszechnéj wiadomości, z tém nadmienieniem, że skuteczność onychże rozpoczyna się z dniem 1 Lutego r. b. 1848.

Kraków dnia 20 Stycznia 1848 r.

C. K. Kommissarz Nadworny
Maurycy Hr. Deym.

Wiadomości zagraniczne.

— *Paryż* 18 *Stycznia.* —

P. Lamartine przybył do Paryża, w celu, ażeby miał udział na posiedzeniu izb.

Tutejsi lubownicy polowania dali świetny bal dla dwóch podoficerów armii afrykańskiéj, z których jeden Girard przez swych towarzyszów nazwany jest mordercą lwów, a drugi „słoniów“. Sala ozdobiona była w broń myśliwską, tudzież w zwierzęta wypychane, między którémi odznaczał się ogromny lew afrykański, zabity pod górą Atlas przez podchorążego Girard.

Czytamy w *Monitorze* wykaz poboru podatków niestałych z r. 1846/7. Okazuje się ztąd, że pomimo drogości i braku czynności handlowych, które odznaczyły rok ostatni, wypadła przewyżka przeszło 2½ milionów fr., co czyni ¼ pr. całego dochodu w porównaniu z rokiem poprzednim. Dziennik Sporów z wielkiem zadowoleniem odwołuje się do tego wypadku, podczas kiedy Anglia ma w korzyści deficit 52 mill.

Lekarze wyznaczeni do sprawdzenia stanu zdrowia hrabiego Mortier, jednozgodnie oświadczyli, że hrabia nie może jeszcze opuścić domu zdrowia w którym się znajduje.

Notaryusz Outrebon, który aresztowany był z powodu popełnionych przeniewierzeń, utracił swą posadę.

Rząd otrzymał depesze od konsula francuzkiego w Maladze, z których okazuje się, jak wielką jest siła zbrojna, którą Hiszpania wyseła ku brzegom Afryki.

Izby wyznaczyły swoich komissarzy do przejrzenia budżetu na rok 1849. Dwa tylko wybory przypadły na oppozycyą. P. Benoit zaproponował redukcyę 5cio procentowych rentów. Widzi on w w tém jedyny środek zmniejszenia budżetu dla zapobieżenia nadużyciu czerpania zasiłków pieniężnych z kassy umorzenia długów.

Na przyszłém posiedzeniu izby deputowanych, pan Liadières zażąda przyjęcia na nowo prawa dotyczącego się instrukcyi publicznéj drugiego rzędu.

W izbie parów zatrudniano się dziś rozbiorem paragrafu adresu, tyczącego się stosunków w La Plata.

— *Wielka Brytania i Irlandya.* —

Następujące są szczegóły rozbicia się parowego statku *Avenger*, udzielone przez trzy osoby pozostałe przy życiu: Dnia 20 grudnia o godzinie 10téj wieczorem, okręt uderzył niespodzianie o skałę. Komin i maszt okrętowy natychmiast się złamały i wpadły w wodę. Kapitan Napier wraz z sternikiem siedzący nad kołami, wpadli w morze i zaraz utonęli. Uderzenie było tak silne, że wszystkie czółna popękały, a cała osada okrętowa utraciła przytomność, i już była bez ratunku, albowiem gdy porucznik Rooke z swymi towarzyszami wskoczył w krypę i gdy go wały morskie oddaliły od okrętu, po niejakim czasie obejrzał się, upatrując gdzie się znajduje parostatek, lecz pomimo jasnéj nocy, już go nie ujrzał. Ztąd wnosić należy, że okręt przez gwałtowne uderzenie tak dalece został uszkodzony, że w krótce zatonął. Że zaś głębokość morza dochodzi w tym miejscu 40 sążni, łatwo wyjaśnia się okoliczność, że tak mało znaleziono śladów rozbitego parostatku.

Donoszą z Lizbony pod d. 9 stycznia: Kortezy dotąd nie zebrały się w dostatecznéj liczbie, przeto sprawy państwa dotąd się nie rozpoczęły. Słychać że rząd znajduje się w potrzebie zaciągnienia wymuszonéj pożyczki Costa Cabral mianowany został posłem w Paryżu, xiążę Terceira w Wiedniu, hrabia Villa Real w Londynie. na miejsce barona Moncorvo.

— *Madryt* 11 *Stycznia.* —

Próżniacy nasi brukowi nasycili się już widokiem domu który jest mięszkaniem obecnym xięcia Wittoryi, a właściciele eleganckich sklepów przestali się już obawiać, gdy nie zbyt grzeczna demonstracya żandarmeryi przyczyniła się do zmniejszenia ciekawości licznie zgromadzących się widzów.

Ze sposobu wyrażenia się dzienników progresistów daje się widzieć że w krótce wielkie zajdą u nas zmiany, skoro tylko Espartero obejmie rządy z licznem swojém stronnictwem. Pomienione dzienniki z taką przesadą wynoszą pod niebiosa swojego bohatera, że raczéj śmiech wzbudzają, aniżeli podziwienie. Dziennik *Eco* nazywa Esparterę, mężem który na zasadzie konstytucyi rządził tronem, podobnież i nazwiska bitew w których on krew bratnią przelewał ogłaszane są jako nowe pomniki jego nieśmiertelnéj sławy.

Jenerał D. Manuel de la Concha, na którego głowę Espartero jako Regent naznaczył był cenę, zapomniał dziś tego co się stało, i wyszedł naprzeciw xięcia Wittoryi i podał mu przyjazną rękę. Dzienniki progresyi zapewniają że królowa przez długi czas z Esparterem rozmiawiała, a przy pożegnaniu upraszała go by ją często odwiedzał. Jednakże ministeryalne dzienniki zaprzeczają temu, utrzymując że posłuchanie u królowéj nietrwało ani 5 minut. Zdaje się iż Opatrzność zrządziła że człowiek, który niegdyś kierował czynnościami i duszą Espartery, który go przywiódł do tego że stał się ciemiężcą rodaków a narzędziem obcego mocarstwa, ten człowiek wczoraj życie zakończył, jest to Jenerał Linage, który tyle wpływu wywierał na umysle xięcia Wittoryi. Powodem jego śmierci było zapalenie płuc. — Dziś odbył się jego pogrzeb. Sekcya kongressowa wyznaczyła wczoraj komissyą mającą dać swoje zdanie co do zaskarżenia Salamanki, komissya ta złożona jest z siedmiu członków, których pięć głosowało przeciw jego zaskarżeniu. Ztąd okazuje się że w sposobie myślenia deputowanych wielka zaszła zmiana. Według zeznań dyrektorów kassy umorzenia długów okazuje się, że wypłacone przez nich 50 milionów do królewskiéj kassy bynajmniéj nie wpłynęły do kieszeni Salamanki. Z powodu tegoż obwinienia wyzwał on na pojedynek p. Pidal który jednakże się nie stawił. Trzeba wiedzieć że pojedynki dziś u nas na nowo weszły w modę.

Młoda królowa pomimo panującego zimna odbywa codziennie przejażdżki konno w Prado po zachodzie słońca.

Xiężna Sessa córka Infanta D. Francisco, dotychczas nie kazała chrzcić dziecięcia które wydała na świat przed miesiącem z powodu, że Rząd niedozwolił jéj dać mu imienia Burbonów Xiężna nadaremnie odwołuje się do tego, że wszystkie dziatki, które xiążę Rianzares z królową Krystyną spłodził otrzymały imie Munoz y Burbon. Rząd przytacza, że xiężna Sessa w tym przedmiocie nie może się równać bynajmniéj z królową.

D. 3 b. m z Malagi udały się dwa okręta wojenne parowe *Piles* i *Voltano*, z oddziałem piechoty i artyleryi do wysp Chafarinas. Na pokładzie Piles znajdował się jenerał Serrano, który jednakże nazajutrz miał powrócić Dwa okręta i statki transportowe z amunicyą, żywnością, działami i t. p. miały się udać do wysp pomienionych.

Jenerał Narvaez zawiadomił kongress że powstanie w Katalonii w krótce się skończy, korzystnie dla Rządu, że wielka część karlistów złożyło broń, pomimo że niektórzy z nich drogo sprzedają swe życie. Jenerał Pavia w przeciągu ośmiu dni kazał rozstrzelać przeszło sto osób, które w jego dostały się ręce, a jednakże ani moderanci, ani progressiści dotąd nie protestują przeciw temu przeliwowi krwi dotąd niesłychane w Europie! Imiona Hiszpanów którzy podnieśli broń przeciw królowi Ferdynandowi VII. i którzy w téj sprawie polegli, wystawione są w złotéj oprawie w sali kortezów. Ci zaś Hiszpanie, którzy łożyli swe życie za dynastyą przez rewolucyą wywołaną i potępioną, uważani są nie za Hiszpanów, nie za ludzi.

— *Szwajcarya.* —

Kanton Bern. Piechota która z Lucern wracać miała do Berna otrzymała rozkaz przeciwny pozostania na swojém miejscu. Stan obecny w owych okolicach nie wzniec a zupełnego zaufania, a nawet słychać że tam oczekują tylko oddalenia się naszych batalionów dla uczynienia reakcyi. Utrzymują że powodem do tego było przybycie pana Mollier jednego z reprezentantów kantonów sprzymierzonych po którego niespodziewaném zjawieniu się, władza w Bern, a późniéj kommissya zasiadająca złożyła sessyą poczém zaraz jenerał Dufour wydał powyższy rozkaz.

Rada wielka w Bern uchwaliła prawo dotyczące się reorganizacyi Uniwersytetu wskutku którego posady Nauczycielskie nie mają być udzielane na całe życie. Wielu znakomitych Obywateli głosowali przeciw temu upatrując w tém upadek Uniwersytetu. Zasada wyznaczania zasłużonym pensyi zastała przyjętą.

JENA i AUERSTAEDT.

Z historyi Konsulatu i Cesarstwa.

(*przez Thiersa*).

(Ciąg dalszy.)

Xiążę Hohenlohe miał odwrotny pochód odbywać krajem ubogim, trudnym do przebycia, przesianym licznemi szwadronami francuzkiéj jazdy. Jazda ta, z początku ostrożna w obliczu kawaleryi pruskiéj, któréj doskonałość wychwalono, upojona teraz powodzeniem, tak się rozzuchwaliła, że proste szasery nie wahały się już mierzyć z kirysierami pruskiemi. Xiążę ruszył więc w pochód 22 października, wskazanemi drogami, korpus flankujący Schimmelpfeniga poszedł na Plaue, piechota na Genthin, jazda na Jerichow. Szli powoli z powodu piasków, zmordowania ludzi, koni, i niewprawno-

ści do trudów. Wojska te siedm do ośmiu mil najwięcej dziennie ujść mogły, kiedy piechota francuzka, w potrzebie, przebiegła piętnaście. Nadto niezmierna niekarność wkradła się między wojsko. Nieszczęście, zniechęcając dusze, zmniejszyło poszanowanie dla przywódzców. Szczególniej jazda szła pomieszana, żadnego nie słuchając rozkazu. Xiążę Hohenlohe, musiał zatrzymać pochód armii i przemówić do niéj ostro i surowo, żeby przywieść ją do uczucia obowiązku. Kazał nawet rozstrzelać jednego kawalerzystę który zranił oficera. Zresztą, przyznać trzeba że taki zwykle bywa skutek wielkich klęsk a czasem także i powodzenia wielkiego, bo i zwycięztwo sprowadza nieład jak porażka. Francuzi, łupu chciwi, rozsypywali się jak Prusacy na wszystkie strony, nie stosując się do rozkazów przywódzców swoich; a marszałek Ney pisał do Cesarza, że jeżeli go nieupoważni do dania kilku surowych przykładów, życie oficerów nie będzie już bezpieczném. Dziwne to następstwa wstrząśnienia Państw! Pośpieszne ruchy, jakich to wstrząśnienie wymaga, wprowadzają nieporządek między zwyciężonych i zwycięzców. Francuzi doszli do doskonałości w prowadzeniu wojny na wielką skalę, a już cofnęła się do granicy za którą staje się ona tylko zamieszaniem ogromném!

Dnia 23 października, Prusacy znajdowali się, piechota w Rathenau, jazda w Hawelbergu. Ale zbytnia ich skwapliwość w niszczeniu mostów zatrzymała pochód korpusu na prawém skrzydle, to jest Schimmelpfeniga, i musieli się znów zbliżyć ku Elbie zawrotem w lewo, żeby uniknąć strumieni i rzeczułek, których pełno między Hawelą i Elbą. Zwrócili się więc aż do Rhinów. Dnia 24, byli, kawalerya w Kiritz, piechota w Neustadt, korpus Schimmelpfeniga w Fehrbelin. Korpus Natzmera, tu właśnie oddany jenerałowi Blücher, zajął koło Rhinowa miejsce głównego korpusu którego stanowił straż tylną.

Doszedłszy do tego punktu, xiążę Hohenlohe musiał się namyślić i naradzić względem dalszego pochodu. Posunięto się ku północy, bardzo znacznie na Spandau, Berlin i Potsdam. Co krok armia bardziej się dezorganizowała. Pułkownik głównego sztabu Massenbach, podał zdanie by udzielić wojsku dzień wypoczynku, żeby je znów uporządkować, i przynajmniéj postawić się w możności stoczenia bitwy, gdyby przypadkiem Francuzów spotkano. Xiąże Hohenlohe słusznie odpowiedział na to, że jeden, dwa a i trzy dni nawet nie wystarczy na zreorganizowanie armii, a tymczasem Francuzi będą mieli czas odciąć go od Szczecina i Odry. Wedle zwyczaju, przyjęto średnie postanowienie: naznaczono punkt wspólny zebrania w Gransee, gdzie miano odbyć przegląd ogólny, i przemówić do żołnierzy, żeby ich do powinności i obowiązku przywołać. Ztamtąd już bez wytchnienia miano iść daléj. Zebranie to w Gransee na dzień 26sty naznaczono.

Ale Francuzi byli już ostrzeżeni, jazda Murata pędziła z jednéj strony ku Fehrbelin, z drugiéj ku Zehdenick. Lannes, wszedłszy do Spandau 25go, wieczorem 26go wymaszerował z piechotą, na poparcie Murata. Marszałek Soult z bliska gonił xięcia Weimarskiego, a Ney tymczasem otaczał Magdeburg. Nakonice marszałek Bernadotte posuwał się między marszałkami Soult i Lannes. Tak więc trzy korpusa wojska francuzkiego, oprócz jazdy Murata wyjąwszy wszakże karysierów zatrzymanych w Berlinie, ścigały w téj chwili Prusaków. Dnia 26go, piechota xięcia Hohenlohe stanęła w Gransee, wskazanem miejscu zboru; uszykowana koło swojego jenerała, słuchała jego przemowy, ciesząc się nadzieją, że wkrótce dostanie się do Szczecina za Odrą wypocząć będzie mogła. Ale w tejże chwili, dragony Murata napadły w Zahdenick korpus Schimmelpfenniga, rozbiły jego kawaleryę, zabiły mu 300 jezdzców, a 700 czy 800 w niewolę zabrały i zmusiły piechotę tego skrzydłowego korpusu do rozproszenia się w lasy.

Wiadomość ta, przyniesiona przez uciekających, i wieśniaków do Gransee, skłoniła xięcia Hohenlohe do zwinięcia obozu natychmiast, i do zwrócenia się raz jeszcze w lewo, ku Fürstenburgowi, miasto iść na Templin, prosto do Szczecina. Spodziewał się przez to połączyć z jazdą swoją a zarazem oddalić się od Francuzów. Lecz kiedy tego zwrotu dokonywał, Murat najkrótszą drogą popędził do Templina, a Lannes, nie zatrzymując się ani we dnie ani w nocy, zawsze zdążał tuż za szwadronami Murata. (d. c. n.)

PRZYJECHALI DO KRAKOWA

Od dnia 25 *do dnia* 26 *Stycznia.*

Poniński Seweryn hr., Antodicolo Crouano, Stadnicka Apolonia hr., z Galicyi; — Deskur Stanisław ob., z Polski.

Wyjechali z Krakowa.

Skrzyński, do Galicyi; — Chabelski Józef do Polski.

Doniesienie prywatne.